

LIBER AMICORUM: ZBORNİK RADOVA POSVEĆEN ANTUNU CVITANIĆU

**Književni krug Split, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu,
Split 2016., p. 441**

Ovaj Zbornik radova odnosno *Liber amicorum* posvećen je zaslužnom profesoru emeritusu Antunu Cvitaniću, kojemu kroz članke izražavaju duboko poštovanje i posebnu zahvalnost svi oni koji su ga poznavali, a naročito njegovi studenti koji ga se prisjećaju kao velikog čovjeka i profesora.

Professor emeritus Antun Cvitanić bio je veliki znanstveni entuzijast, pravnik i povjesničar, latinist i humanist, intelektualac enciklopedijske osjećajnosti, a ponajprije izniman čovjek velikoga srca. Iza sebe ostavio je bogatu ostavštinu društvu u cjelini, kako na znanstvenom području, tako i na mnoge generacije studenata kojima je bio uzor u svakom pogledu. Začetna ideja o stvaranju zbornika u čast Antunu Cvitaniću nastala je već netom nakon njegove smrti (23. rujna 2010. godine), međutim, zbog objektivnih okolnosti, izdavanje istoga je potrajalo. Pozivu na sastavljenje ovog Zbornika odazvalo se dvadesetak znanstvenika, mahom iz pravnih znanosti, ali i drugih povijesnih i humanističkih područja znanosti, uključujući i Književni krug u Splitu, koji prema prof. Cvitaniću kao svom vjernom članu izražava duboko poštovanje i zahvalnost na svim djelima koje je pripremio za života.

Antun (Tonko) Cvitanić rođen je 16. svibnja 1920. godine u Bolu na otoku Braču gdje je završio i prvo školovanje. Srednjoškolsko obrazovanje stekao je u klasičnoj gimnaziji u Splitu, a nakon toga završio je studij prava i romanskih jezika u Zagrebu, uključujući i dopunsko usavršavanje romanistike u Grenobleu. Nadalje, doktorat pravnih znanosti stekao je na Pravnom fakultetu u Zagrebu, Sveučilištu u Zagrebu 1962. godine, disertacijom iz pravne povijesti srednjovjekovnog Splita. S obzirom na oskudne imovinske prilike, koje su ga pratile od djetinjstva, odmah po završetku mature 1939. godine ušao je u svijet rada, pri čemu u radnom odnosu ostaje neprekidno do samog umirovljenja 1990. godine. Međutim, također ostaje i u honorarnom odnosu do 1995. godine, prvenstveno kao administrativni i komercijalni službenik, zatim kao pravnik u upravi i pravosuđu, te na koncu kao gimnazijski i sveučilišni profesor.

Nadalje, godine 1960. postaje prvi nastavnik na izdvojenom Splitskom pravnom studiju Pravnog fakulteta u Zagrebu, koji je već sljedeće godine uzdignut na stupanj Pravnog fakulteta, a na kojem je, uz navedeno, obnašao i sva nastavnička zvanja na Fakultetu, počevši od tzv. instruktora, višeg predavača, docenta, pa do izvanrednog i redovitog profesora. Ono što ga također ističe jest i činjenica da je prvi od profesora Sveučilišta u Splitu ovjenčan počasnim zvanjem *professor emeritus* i to 1997. godine. Osim što je predavao opću i nacionalnu povijest, latinski jezik i neki kraći period rimsko pravo, također je bio aktivan i na poslijediplomskim studijima na matičnom Fakultetu, kao i na povijesnim studijima u Zadru i Dubrovniku. Pored navedenoga, isticao se i kao član brojnih stručnih i znanstvenih ustanova, surađujući

s domaćim i inozemnim pravnopovijesnim institucijama te je također sudjelovao u priopćenjima na domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima. Bio je dugogodišnji pročelnik Katedre za povijest države i prava i političke misli, a isto tako je bio i voditelj i glavni istraživač plodnog znanstvenog projekta „Dalmatinsko statutarno pravo“. Prof. Antun Cvitanić kao mentor odgojio je veći broj magistara i doktora znanosti, bio glavni urednik *Zbornika radova Pravnog fakulteta u Splitu* te obnašao dužnost dekana i prodekana Fakulteta. Za svoj rad prof. Cvitanić bio je nagrađen brojnim vrijednim priznanjima. Između ostaloga, bio je dobitnik godišnje nagrade (1966.), nagrade za životno djelo grada Splita (1987.), Strossmayerove nagrade Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za znanstveni pothvat godine (1996.), Državnog odlikovanja Reda Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića i Državne nagrade za znanost za životno djelo (2003.). Znanstveno-literarni opus profesora Cvitanića čini 17 autorskih ili koautorskih knjiga te oko stopedeset kraćih tekstova znanstvenog, stručnog ili popularnog značaja. Nužno je navesti i da je svoj najveći doprinos našoj pravnoj i kulturnoj historiografiji prof. Cvitanić dao obradbom dalmatinskog statutarnog prava koje je nesumnjivo bolje poznavao od svih domaćih i stranih znanstvenika.

Prof. Cvitanić odlikovao se istančanim demokratskim osjećajem pa ne čudi činjenica da je u uvjetima demokratske oskudice bivšeg socijalističkog poretka razvio posebnu sklonost promišljanju geneze ljudskih prava i sloboda. Istom takvom pobudom pristupio je i proučavanju djela velikog talijanskog prosvjetitelja i preobrazitelja kaznenopravne misli C. Beccarije, a poglavito njegove kultne knjige *Dei delitti e delle pene*, koju je približio i domaćoj publici. Prof. Cvitanić bio je nadasve jedan od najvrsnijih i najomiljenijih nastavnika Pravnog fakulteta u Splitu, zahvaljujući širokom znanju koje je umio otkrivati bez razmetljivosti, ali i jednostavnosti, suptilnosti u načinu izlaganja i diskretnoj ali neodoljivoj duhovitosti. Oni koji su ga poznavali opisuju ga kao čovjeka koji je imponirao svojom skromnošću, čestitošću, tolerancijom i mirnoćom, isticao se zbog svojega superiornog intelekta i marljivosti, a pored navedenoga, krasio ga je onaj fini osjećaj poštovanja svakog čovjeka koji imaju samo velikani srca i uma.

Na koncu, neizbježno je zaključiti da je professor emeritus Antun Cvitanić bio veliki čovjek uz oličje sjajnih ljudskih osobina; dok je za sebe bio samozatajan do krajnosti, za druge je pak bio suosjećajan i pažljiv u ophođenju, nadasve odmjeren i uglađen, jednostavno gospodin u punom izrazu riječi te ponos Pravnog fakulteta u Splitu i sveukupne znanstvene zajednice.

Ovaj Zbornik sastoji se od četiri (IV) poglavlja radova iz pojedinih područja, uključujući predgovor prof. Ive Grabovca te uvodne riječi prof. Željka Radića i, na kraju Zbornika, popis radova Antuna Cvitanića.

Prvo poglavlje naziva „Teme iz europske pravne tradicije“ čini nekoliko djela šest različitih autora, među kojima je djelo naziva „Konstitucionalizam, historizam i postmodernizam“ prof. Arsena Bačića u kojemu se ukazuje na nekoliko pitanja koja se otvaraju u međusobnom doticanju ustavnog prava i povijesti države i prava. Pri navedenom se posebna pozornost poklanja mjestu i ulozi preambule sustava, i

to preambule koja kao svojevrsno raskrižje politike i prava počesto sadrži mnoštvo povijesnih referenci koje ne mogu ostati zanemarene prilikom čitanja i tumačenja integralnog dokumenta u realnom vremenu. Štoviše, preambula često prikazuje povijest koja stoji iza donošenja ustava, te središnja načela i vrednote jedne nacije, dok se u komparativnom ustavnom pravu to najbolje može vidjeti prilikom tumačenja Izvorišnih osnova Ustava Republike Hrvatske.

Drugo poglavlje naziva „Grčko i rimsko-bizantsko pravo“ sadrži radove trojice autora među kojima je i rad Srđana Šarkića naslova „Car i zakon u Justinijanovom zakonodavstvu“. U navedenom radu razmatraju se pravne i političke ideje koje se susreću u Justinijanovom zakonodavstvu a govore o prirodi carske vlasti. Zaključak autora ukazuje na činjenicu da se u pravnim tekstovima ističu i ostaci republikanskih shvaćanja o caru kao mandataru rimskog naroda, sa sve većim prodorom helenističke orijentalne ideje o caru kao osobi iznad zakona.

Treće poglavlje sadrži naziv „Hrvatska pravna tradicija“, a čine ga djela četiri autora, od kojih je i djelo naziva „Razvoj maloljetničkog kaznenog pravosuđa u Hrvatskoj“ prof. Ante Carića. U djelu se obrađuje povijest hrvatskog maloljetničkog kaznenog pravosuđa, čija tradicija seže još od 1918. godine donošenjem pravnog akta pod nazivom Naredba bana Hrvatske, Slavonije i Dalmacije o kažnjavanju i zaštićivanju mladeži. Autor pokazuje kronološki pregled materijalnopravnog i procesnopravnog položaja maloljetnih počinitelja kaznenog djela, pri čemu također analizira postupovne odredbe iz Naredbe 1918. godine, zatim u krivičnom zakonodavstvu prve Jugoslavije iz 1929. god., poslijeratnim zakonima nove Jugoslavije, te naročito novelama Krivičnog zakonika i Zakona o krivičnom postupku iz 1959. god. Međutim, posebna je pozornost posvećena samoj analizi postupovnih i procesnopravnih odredaba u pitanjima strukture, sastava i nadležnosti vijeća za mladež u Zakonu o sudovima za mladež iz 1997. god., koji je sveobuhvatno uredio materijalnopravni i procesnopravni položaj maloljetnika i mlađih punoljetnika. Autor, na koncu, nakon prikaza i kritičke obrade novih postupovnih odredaba u Zakonu o sudovima za mladež iz 2011. godine, postavlja pitanje u kojem smjeru ide hrvatsko maloljetničko kazneno pravosuđe.

U posljednjem, četvrtom poglavlju, naziva „Dalmatinske teme“, obrađuje se sedam radova među kojima je i rad Arseno Duplančića naslova „Knjižice dvojice splitskih pravnikâ iz XVII. stoljeća“. U ovom radu objavljuju se popisi knjiga dvojice splitskih autora, dr. Mihovila Pasqualija iz 1654. god. i Ivana Gaudentia iz 1678. Popisi koji se navode zanimljivi su za povijest prava iz razloga što sadrže važne i vrijedne pravne knjige koje pak govore o stručnosti i izobrazbi njihovih vlasnika, drugim riječima, govore o tome koja je literatura bila dostupna onodobnim splitskim pravnicima. Osim navedenoga, drugi propis ima i određenu procjenu vrijednosti, što je zapravo važno i za poznavanje cijene knjiga. Uz izvorni tekst popisa, autor daje i prijedlog bibliografske jedinice o kojoj je riječ, dok na kraju navodi kazalo radi lakšeg snalaženja u određenim dijelovima.

Nikolina Marasović